

Plany wydawnicze Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii na 1998 rok

Wydajemy mapę za mapą

REMIGIUSZ PIOTROWSKI

Przypadło mi w udziale zadanie poinformowania Państwa o stanie spraw w zakresie urzędowych opracowań kartograficznych oraz związanych z tym planów wydawniczych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii. Sądzę, a wiele bieżących wydarzeń mnie w tym upewnia, iż na czasie będzie rozpocząć ten temat od przypomnienia ogólnych uwarunkowań kartografii urzędowej oraz przynajmniej głównych zasad, jakimi w tej dziedzinie działalności kieruje się prowadzący te sprawy Departament Kartografii i Fotogrametrii GUGiK.

Otóż, jak wiadomo, ustawodawca uznał za niezbędne określenie obowiązków, jakie przyjmuje na siebie państwo w zakresie utrzymania tej części jego infrastruktury informacyjnej, która posługuje się informacją geograficzną czerpaną ze średnio- i drobno-skalowych opracowań kartograficznych. W związku z tym budżet państwa zabezpiecza wykonanie i okresową aktualizację pewnych kategorii map posiadających urzędowe gwarancje wiarygodności i zgodności z europejskimi standardami przekazu kartograficznego. Należą do nich obecnie:

- mapy topograficzne terytorium państwa,
- pochodne od nich mapy tematyczne o specjalistycznym zakresie informacji dodatkowych
- oraz inne prowadzone centralnie mapy urzędowe, jak się zakłada, głównie drobno-skalowe opracowania o charakterze edukacyjnym.

Powierzenie realizacji tych materialno-technicznych zadań organowi centralnemu jest jednoznaczna wskazówką, że związane są one z ważnymi dla funkcjonowania państwa rozwiązaniami systemowymi. Przy tym z ustawy *Prawo geodezyjne i kartograficzne* wynika, że chodzi w tym wypadku o krajowy system informacji o terenie, a w szczególności o tę

sferę jego informacyjnego zasilania, która organizowana jest przez centralny stopień administracji państwowej. Powierzenie prowadzenia spraw urzędowych opracowań kartograficznych właśnie

administracji centralnej jest rozwiązaniem typowym w skali całego świata. W przypadku Polski jego zasadność wynika z całego szeregu obiektywnie istniejących uwarunkowań tego zadania. Trzeba bowiem dla jego prawidłowej realizacji stworzyć optymalne warunki do:

- 1) zachowania dyspozycyjności całego zasobu kartograficznego państwa względem agend rządowych i podmiotów gospodarczych o ogólnopolskim zakresie działania, w tym również do zachowania pełnej kontroli rządu nad udostępnianiem informacji gospodarczych o znaczeniu ponadlokalnym, a zwłaszcza objętych tajemnicą państwową lub służbową;
- 2) utrzymania zdolności państwa do operatywnego wywiązywania się ze zobowiązań w dziedzinie ponadnarodowych systemów informacyjnych, organizowanych zwłaszcza w ramach integracji europejskiej, oraz do prowadzenia, zgodnej z interesem narodowym, międzynarodowej wymiany usług i materiałów kartograficznych z rządowymi agencjami kartograficznymi innych państw;

Dr Remigiusz Piotrowski podczas narady geodetów wojewódzkich na zamku w Rydzynie

3) kontynuowania i wzbogacania dorobku polskiej szkoły kartograficznej oraz promowania związanych z tą szkołą kulturotwórczych walorów opracowań kartograficznych, co wiąże się z utrzymywaniem określonego reżimu prac redakcyjnych i poligraficznych, a także z systematycznym prowadzeniem prac prorozwojowych, m.in. w zakresie odwzorowań kartograficznych, nazewnictwa geograficznego, edytorstwa czy też współdziałania z fotogrametrią i informatyką;

4) czynnego występowania w obronie interesu skarbu państwa, wynikającego z praw autorskich i wydawniczych oraz do dochodzenia odpowiedzialności za niezetelność informacji pochodzących z urzędowych opracowań kartograficznych, w tym również uchybień mających międzynarodowe aspekty polityczne (przebieg granic, nazewnictwo!);

5) maksymalnego obniżenia kosztów wytwarzania map i kosztów prowadzenia związanych z nimi komputerowych baz danych, co jest możliwe jedynie przy odpowiedniej koncentracji sił i środków oraz uwarunkowanym tą koncentracją racjonalnym inwestowaniu w drogie, ale wysoko wydajne oprzyrządowanie i multiprofesjonalne zespoły redakcyjne;

6) prowadzenia jednolitej i konsekwentnej polityki wobec rynkowego wykonawstwa kartograficznego, m.in. w zakresie warunków udzielania i rozliczania zamówień publicznych oraz polityki związanej z cenami rynkowymi map i informacji geograficznych pochodzących z zasobów państwowych.

Te dezyderaty, Szanowni Państwo, to nie jest żadna teoria, lecz kwintesencja wieloletnich doświadczeń płynących z codziennej praktyki geodezyjnej administracji centralnej.

Wymienionym tu wymaganiom Departament Katastru, Geodezji i Kartografii w byłym Ministerstwie Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa, a od 1 stycznia 1997 r. Departament Kartografii i Fotogrametrii w GUGiK stara się sprostać w stopniu, na który pozwalają mu dostępne na rynku pracy kadry i stawiane nam do dyspozycji środki finansowe. Generalnie oceniamy, że definitywnie przełamane już zostały rozruchowe opory z tytułu tzw. zaszczości historycznych i na wszystkich związanych z kartografią kierunkach działania departamentu sprawom nadano już właściwy bieg. Mamy przy tym świadomość faktu, że dochodzenie do pożądanego stanu państwowych zasobów kartograficznych jest rozłożonym w czasie procesem, który daje się przyspieszać tylko w pewnych granicach. Łatwo natomiast można znacząco go spowolnić bądź wypaczyć przez nierozważne decyzje techniczne lub organizacyjne.

Kończąc to wprowadzenie, chciałbym jeszcze dodać, że dokonując w ostatnich latach wielu różnorodnych wyborów kierowaliśmy się niezmiennie następującymi dyrektywami naczelnymi:

1) nakazem postrzegania urzędowych opracowań kartograficznych jako źródła informacji zarówno dla masowego odbiorcy indywidualnego, użytkującego głównie papierowe nośniki danych, jak i szybko rosnącej grupy odbiorców instytucjonalnych, użytkujących prawie wyłącznie nośniki magnetyczne;

2) nakazem szukania głównych rezerw ilościowych i jakościowych w przechodzeniu na cyfrowe technologie wykonywania i prowadzenia map topograficznych, z zamiarem docelowego pełnego zintegrowania tych czynności w ramach wspólnego dla wykonawstwa kartograficznego i administracji państwowej systemu informatycznego opartego na prowadzonej przez administrację topograficzną bazie danych, obejmującej również krajowy rejestr nazw geograficznych;

3) nakazem przyznawania priorytetu analogowym i numerycznym opracowaniom topograficznym, ale przy utrzymaniu inicjatywy przynajmniej w zakresie map tematycznych ocenia-

nych jako niezbędne do prawidłowego zarządzania państwem oraz przy wykonywaniu niewielu, lecz za to prestiżowych dla kraju opracowań drobnoskalowych;

4) nakazem dążenia do ścisłego zespolenia topograficznych i fotogrametrycznych metod pozyskiwania informacji o terenie oraz stosowania dla wszystkich geograficznych zbiorów informacyjnych jednolitego układu odniesień przestrzennych, obejmującego współrzędne elipsoidalne i prostokątne, a także siatkę międzynarodowego arkuszowego podziału map.

Pzechodząc do zasadniczego tematu w pierwszej kolejności omówię pokrótce poszczególne pozycje kartograficznego programu wydawniczego Głównego Geodety Kraju. Wodniesieniu do map topograficznych obejmuje on wykonanie i utrzymanie w aktualności nie gorszej niż dziesięcioletnia: wszystkich 1080 tytułowych arkuszy sześciokolorowej mapy w skali 1:50 000 oraz ok. 6300 (40% pow. kraju) z ogólnej liczby 16 140 tytułowych arkuszy czterokolorowej mapy w skali 1:10 000.

Do czasu osiągnięcia tych celów rezygnuje się z równoległego sporządzania map topograficznych w pełnym szeregu skalowym. W to miejsce, stosownie do popytu, mają być dokonywane dodruki map starej edycji, związanej z pięcioma strefowymi układami współrzędnych „1965”. Dotyczyć to będzie map w skalach 1:25 000, 1:50 000 i 1:100 000.

Mapy topograficzne nowej edycji, związane z europejskim układem współrzędnych ETRF '89 i krajowym PUWG '92 mają być kierowane na rynek zarówno na nośnikach papierowych, jak i magnetycznych. Mapy konwencjonalne dostępne będą zasadniczo w postaci pojedynczych arkuszy. Obok nich dla dużych miast przewiduje się wydawanie podklejonych płótnem gabinetowych map ściennych odpowiednio złożonych z arkuszy mapy topograficznej w skali 1:50 000. Dodatkowo dla metropolii wydane zostaną albumy zawierające mapy w skali 1:10 000. Podobnie dla województw, stosownie do postępów prac topograficznych, przewiduje się wydawanie albumów złożonych z map topograficznych w skali 1:50 000. Na specjalne zamówienie będzie można uzyskać – wygodne dla różnych prac projektowych – drukowane mapy 1:10 000 w wersji dwukolorowej.

Braki w pokryciu kraju mapą topograficzną w skali 1:10 000 mają być uzupełniane kolorowymi ortofotomapami zawierającymi w swej treści siatkę współrzędnych, warstwicę oraz nazwy miejscowości, a także nazwy obiektów fizjograficznych niezbędne do szybkiego orientowania się w terenie. Ortofotomapy w skali 1:10 000 drukowane mają być na zamówienie zainteresowanych urzędów przy nakładzie jednostkowym nie mniejszym niż 300 egzemplarzy.

Dla celów inwestycyjnych i katastralnych terenów użytkowanych rolniczo, na zamówienie zainteresowanych urzędów, opracowywane będą, a następnie drukowane w standardowych ilościach, kolorowe ortofotomapy w skali 1:2 000. Ich sporządzanie uwarunkowane jest jednak harmonogramem wykonywania fotogrametrycznych zdjęć lotniczych w skali 1:10 000, a także uzyskaniem rządowego (ustawowego?) przyzwolenia na ewentualne wspomaganie tych działań środkami budżetu centralnego.

Ponadto, w ramach promocji opracowań fotogrametrycznych, w nakładach od 2000 do 5000 arkuszy, wydawane będą kolorowe ortofotomapy pojedynczych obiektów oznaczeniu turystycznym. Będą to ortofotomapy w różnych skalach, jednak nie większych niż 1:1000.

W zakresie map tematycznych program wydawniczy przewiduje stopniowe opracowywanie i kierowanie na rynek określonych stałych pozycji. Są to:

1. wielobarwna Mapa Sozologiczna Polski w skali 1:50 000, w liczbie ok. 1080 arkuszy;
2. wielobarwna Mapa Hydrograficzna Polski w skali 1:50 000, w liczbie ok. 1080 arkuszy;
3. wielobarwna ścienna Mapa Administracyjno-Gospodarcza Polski w skali 1:250 000, 24 arkusze (bazowe);
4. wielobarwna ścienna Mapa Administracyjna Polski w skali 1:500 000.

Ponadto przewiduje się możliwość współdziałania w opracowywaniu i wydawaniu innych map tematycznych związanych z doraźnymi potrzebami gospodarki. Przykładowo w tym trybie, zgodnie z wymogami Międzynarodowej Organizacji Lotnictwa Cywilnego, wydana już została sześćoarkuszowa Mapa Lotnicza Polski – ICAO w skali 1:500 000.

W uzupełnieniu dodam, że ścienna Mapa Administracyjno-Gospodarcza będzie kierowana na rynek głównie jako tzw. mapa wojewódzka, której poszczególne edycje będą zawierały w całości i centralnie usytuowane terytorium województwa tytułowego. Wszystkie mapy tematyczne sygnowane przez Głównego Geodetę Kraju będą również dostępne w wersji cyfrowej. Za kluczową pozycję opracowań drobnoskalowych dla celów edukacyjnych uznaje się Atlas Rzeczypospolitej Polskiej. W programie uważany jest on za zbiór map przeglądowych okresowo uzupełnianych bądź odnawianych. Będzie go tworzyło od 156 do 200 plansz (arkuszy?) zawierających łącznie ponad tysiąc kartogramów i map w skalach nie mniejszych niż 1:6 000 000. Wstępny nakład tego monumentalnego dzieła określony został

na 20 000 egzemplarzy. Nie wyklucza się możliwości wydania atlasu również w wersji cyfrowej.

Innym prestiżowym wydawnictwem programu kartograficznego GGK są plastyczne mapy tyflogiczne adresowane do niewidomych i słabo widzących. Wydawane mają one być przy ścisłej współpracy z Polskim Związkiem Niewidomych. Rocznie przewiduje się od 3 do 6 tytułów, które w nakładzie najczęściej 300 egzemplarzy trafiają bezpośrednio do rąk osób zainteresowanych. Każda tego rodzaju mapa ma być uzupełniona broszurą zawierającą objaśnienia w języku Braille'a.

Jeżeli zważy się pozostałe obciążenia departamentu, to przedstawiony tu w zarysie program wydawniczy niestety trzeba uznać za przykrojony nieco na wyrost naszych obecnych możliwości. Tym bardziej że musi być on otwarty, zwłaszcza na zmiany wynikające z informatyzacji zasobu kartograficznego i doświadczenia zdobyte na rynku map numerycznych. Przy utrzymującym się niedoinwestowaniu objętych nim prac i szczupłości kadrowej departamentu staraliśmy się go tak wyważyć, aby skupiając główną uwagę na mapach topograficznych nie tracić z pola widzenia innych obszarów działalności kartograficznej, które w dobrze zorganizowanym państwie powinny być zagospodarowane przez organ centralny właściwy w sprawach kartografii.

Realizacja planu wydawniczego GUGiK w zakresie kartografii jest już w pełnym toku. Przygotowano podstawy teoretyczne i wykonano prace obliczeniowe związane z jednolitym dla całego terytorium państwa odwzorowaniem kartograficznym. Ma ono stworzyć korzystne warunki dla przepływu danych przestrzennych w strukturach administracyjnych państwa, w tym rów-

**Europejski lider
nowoczesnych
znaków kotwicznych
i akcesoriów geodezyjnych**

- ◆ niezniszczalność granitu
- ◆ precyzja
- ◆ trwałość zakotwiczenia
- ◆ mały ciężar
- ◆ wygoda transportu (noszenia)
- ◆ łatwość i szybkość osadzania w każdym gruncie (tylko kilka uderzeń młotkiem!)
- ◆ niezależność geodety od kilofów i łopat

**PROMOCJA ZNAKÓW KOTWICOWYCH
15-20% DO 31.03.1998 R.**

MERKUR POLSKA
Romuald Sadowski
ul. Krakowska 11
43-300 Bielsko-Biała
tel./faks (0 33) 14-34-72

praktyczne
opakowanie
do przenoszenia
głowic

worek
i pas
do noszenia
znaków

pojemnik
do noszenia
narzędzi
i znaków

niezł dobre warunki do rozwijania z informatyzowanych systemów informacji geograficznej. Opracowano zasady redakcyjne map, zorientowane w dużym stopniu na technologii cyfrowe. Wydano nowe przepisy dotyczące sposobu prowadzenia metryk tych map. Opracowano założenia i oprogramowanie komputerowe oraz podjęto prace związane z zakładaniem bazy danych ściśle współpracującego z kartografią krajowego rejestru nazw geograficznych. Dostosowano do nowych wymagań organizację robót polowych i kameralnych związanych z opracowywaniem pierwotnych map. Wreszcie – wykonano niezbędne pilotażowe wdrożenia i przygotowano warunki techniczne przetargów na wszystkie rodzaje opracowań kartograficznych i związanych z nimi prac pomocniczych.

Już w trakcie tych przygotowań ruszyła produkcja części map wykonywanych systemowo, a zatem w określonym cyklu aktualizacyjnym. Do dzisiaj wykonano m.in.:

■ 785 ark. mapy topograficznej w skali 1:10 000, co oznacza ponad 13% zaawansowanie prac;

■ 248 ark. mapy topograficznej w skali 1:50 000, co oznacza ponad 23% zaawansowanie prac;

■ 135 ark. mapy sozologicznej w skali 1:50 000, co oznacza ponad 12% zaawansowanie prac;

Od 1995 r. mapa sozologiczna udostępniana jest również w wersji numerycznej opartej na oprogramowaniu narzędziowym „MapInfo for Windows”.

Z innych dokonań warto wymienić opracowanie i wydrukowanie 157 plansz składających się obecnie na Atlas Rzeczypospolitej Polskiej. O jego aktualności niech świadczy fakt, że ostatnia z nich, którą tu Państwu demonstruję [ilustracja powyżej], dotyczy wyborów parlamentarnych z września ubiegłego roku. Obok wspomnianej już mapy lotnicznej wydaliśmy również sześciokartusową Mapę Przeglądową Polski w skali 1:500 000. Jest ona dostępna na rynku w kopertowym opakowaniu uzupełnionym broszurą, zawierającą skorowidz ponad 30 000 występujących na tej mapie nazw geograficznych, w tym ok. 28 000 nazw miejscowości.

Na tle innych państw wręcz imponująco przedstawia się nasz dorobek w zakresie map tyfologicznych. Do tej pory wydaliśmy już 28 tytułów dotyczących Polski, Europy, Azji, Afryki, Australii i obu Ameryk.

Plany wydawnicze departamentu na 1998 r. nie przewidują wzrostu tempa opracowań kartograficznych. Ich główne punkty przedstawię Państwu w oparciu o kwoty preliminowane, co do których nie wiadomo jeszcze, czy będą zatwierdzone przez Głównego Geodetę Kraju. Nieznana jest też reakcja rynku usług kartograficznych na dokonane ostatnio przez rząd

podwyżki cen, zwłaszcza w energetycznym sektorze gospodarki. Są więc podstawy do tego, aby podane dalej liczby traktować jako prognozy optymistyczne.

W dziale map topograficznych zamierzamy wydać 230 ark. „10” i 98 ark. „50”. Stanowi to odpowiednio 36% i 87% tej ich liczby, która zapewniałaby założoną programowo aktualność danych nie gorszą niż 10 lat. Mapę topograficzną w skali 1:10 000 wykonamy dla wybranych terenów następujących województw: wrocławskiego, kaliskiego, gorzowskiego, zielonogórskiego, poznańskiego oraz przypuszczalnie olsztyńskiego i suwalskiego.

Mapę topograficzną w skali 1:50 000 wykonamy zgodnie z podziałem arkuszowym, który nie pokrywa się oczywiście z granicami administracyjnymi. Z tym zastrzeżeniem podaję, że objęte nią w tym roku zostaną następujące woje-

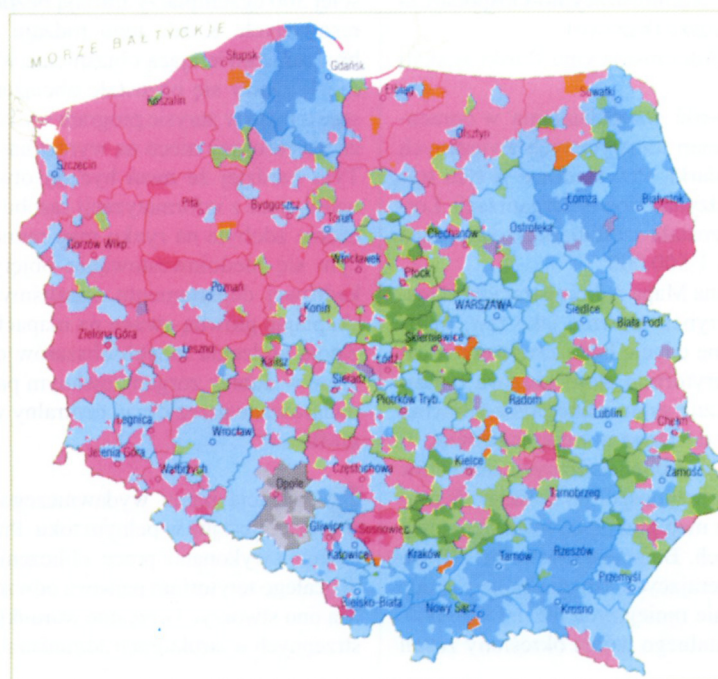
wództwa: nowosądeckie, bielskie, opolskie, wrocławskie, kaliskie, leszczyńskie, konińskie, poznańskie, zielonogórskie i gorzowskie.

Dla Warszawy i jej najbliższych okolic wydamy mapę topograficzną w skali 1:50 000 w wersji ściennej. Jej prototyp prezentuję tu Państwu.

W dziale dodruków wznowimy ok. 300 tytułów map starej edycji w różnych skalach. Przeciętny nakład – 500 egzemplarzy.

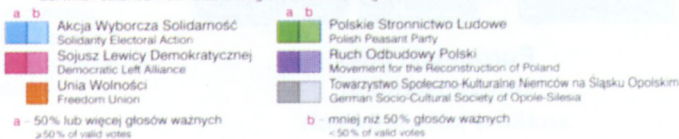
W dziale map tematycznych zamierzamy opracować i wydać 30 arkuszy mapy sozologicznej i 30 arkuszy mapy hydrograficznej w wersji analogowej i numerycznej. W obu wypadkach stanowi to zaledwie 27% pożądanej ich liczby. Mogą tu nastąpić pozytywne zmiany, gdyby wzorem lat ubiegłych udało się uzyskać wsparcie ze strony Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Nasze szanse oceniam jednak jako nikłe.

Chcemy przygotować do druku Mapę Administracyjną Polski w skali 1:500 000, zawierającą już nowy administracyjny podział terytorium kraju. Jednak na jej wydanie przypuszczalnie zabraknie już pieniędzy w tegorocznym budżecie robót kartograficznych.

2. ZWYCIĘZCY WINNERS

Lista, na którą oddano najwięcej głosów spośród sześciu list, które otrzymały mandaty
List which obtained most votes among the six lists winning mandates

Fragment najnowszego arkusza Atlasu Rzeczypospolitej Polskiej – wybory '97

W ramach promocji opracowań fotogrametrycznych, w nakładzie po 2000 egz., wydamy następujące ortofotomapy:

- Olsztyn – Stare Miasto, skala 1:5000;
- Oświęcim – Obóz Zagłady, skala 1:2000;
- Warszawa – Pałac Wilanowski, skala 1:1000;
- Łańcut – Kompleks Pałacowy, skala 1:1000.

Po siedmiu latach prac wydanie Atlasu Rzeczypospolitej Polskiej wkracza w fazę finalną. Na 1998 r. planujemy skompletowanie i rozesłanie do subskrybentów ostatniej, piątej jego serii dystrybucyjnej. Będzie się to wiązało z broszurowym wydaniem suplementu do atlasu. Przygotowany już do druku tekst zawiera informacje ogólne o twórcach dzieła, a ponadto spis treści i skorowidz nazw.

W dziale map tyfologicznych planujemy wydanie tylko trzech map, a mianowicie:

- Polska – mapa gospodarcza, skala 1:500 000;
- Europa – mapa gospodarcza, skala 1:12 000 000;
- Europa Środkowo-Wschodnia – mapa gospodarcza, skala 1:6 000 000.

Jak się wydaje, w miarę możliwości czasowych, dość rzetelnie przedstawiłem Państwu tło i tegoroczne zamierzenia wydawnicze urzędu w zakresie opracowań kartograficznych. Nie ukrywam, że niepokoi mnie ogólny brak determinacji do usunięcia barier stojących przed urzędową kartografią – zwłaszcza u osób mających jakiś wpływ na rozwój sytuacji. Tym bardziej że żywotnie mapami zainteresowana administracja samorządowa anemiczność działań na tym odcinku skłonna jest odczytywać jako wadę ustroju, upoważniając ją do postulowania rozdrobnienia obo-

wiązków państwa w tym zakresie. Z miesiąca na miesiąc rośnie też presja na mapy topograficzne ze strony instytucji i organizacji gospodarczych projektujących różne tematycznie zorientowane, regionalne i ogólnokrajowe systemy informacji geograficznej. Sprostanie tym nieraz zbyt wygórowanym oczekiwaniom – moim zdaniem – staje się powoli jedną ze spraw decydujących o reputacji naszego zawodu. Reputacji nadszarpniętej już nieco, choć przecież niesłusznie, źle przygotowaną w 1990 r. akcją komunalizacji mienia skarbu państwa. Ponadto mapy topograficzne i tematyczne są chyba już ostatnim funkcjonującym segmentem ogólnopaństwowych rozwiązań systemowych w zakresie geoinformacji. Segmentem, który – póki co – jeszcze nie uległ rozbiciu w imię doktryny o nieuchronności totalnej decentralizacji zarządzania państwem. W moim głębokim przekonaniu, jeżeli kartografia i fotogrametria wyeliminowane zostaną z centralnych obszarów działalności państwowej, będzie się to wiązało nie tylko z licznymi perturbacjami w administrowaniu państwem i komunikowaniu się Polski z resztą Europy, ale również w odczuwalnym stopniu ograniczy perspektywy rozwojowe tych ważnych dla nas zawodowo dziedzin działalności. Te końcowe refleksje dedykuję nie tylko decydentom, ale również i tym kolegom geodetom, którym pasja reformatorska – jak się odnosi wrażenie – zmąciła niebezpiecznie właściwą inżynierom logikę myślenia.

Autor jest dyrektorem Departamentu Kartografii i Fotogrametrii Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii. Powyższe opracowanie przedstawione zostało na naradzie geodetów wojewódzkich w Rydzynie w lutym br.

PENTAX

*Pośpiesz się!
bo promocja ci ucieknie*

ostatnie tygodnie wielkiej promocji

14 950 zł.

za PCS 215

- sprzedaż w leasingu
- serwis gwarancyjny i pogwarancyjny
- przy zakupie Total Stacji firmy **PENTAX** niwelator AL-180 dostaniesz gratis.

GEOPRYZMAT

wyłączny przedstawiciel firmy **PENTAX**

05-090 RASZYN, ul. Mieszka I-go 49

tel./fax (022) 720 28 44, tel. 0-601 34 71 34

Poszukujemy dealerów na terenie całego kraju.